

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 17. november 2011 (21.11)
(OR. en)**

17050/11

**SOC 1008
ECOFIN 781**

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Nõukogu sekretariaat
Saaja: Alaliste esindajate komitee / nõukogu (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused)
Teema: „Euroopa 2020. aasta strateegia sotsiaalmõõde: vaesuse vähendamisega ja kaasamisega seotud ELi kohustuste täitmine (2011)”: sotsiaalkaitsekomitee arvamus
– Kinnitamine

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud sotsiaalkaitsekomitee arvamus, mille komitee viimistles 14. novembril 2011. Käesolev arvamus edastatakse tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogule 1. detsembril 2011, päevakorrapunkti all „Panus Euroopa Ülemkogu kohtumiseks (9. detsember): Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamine tööhõive- ja sotsiaalpoliitika valdkonnas”.

Sotsiaalkaitsekomitee

ARVAMUS:

EUROOPA 2020. AASTA STRATEEGIA SOTSIAALMÕÕDE:

VAESUSE VÄHENDAMISEGA JA SOTSIAALSE KAASAMISEGA SEOTUD ELI KOHUSTUSTE TÄITMINE (2011)

I. Põhisõnumid

1. 2010. aasta tulu ja elutingimusi käsitleva ELi statistika uued andmed näitavad, et ELi leibkondade elutingimused ja tööhõivega seotud olukord ei parane. On suurem oht, et majanduskriis halvendab tõsiselt meie kõige haavatavamate kodanike seisundit, suurendades nende rasket materiaalist puudust.
2. Kuigi meie sotsiaalkindlustussüsteem, mis kaitses kõige haavatavaid konsolideerimismeetmetega kaasnevate raskuste eest, on seni leevendanud kriisi raskeimaid mõjusid, tuleb tagada, et seda saab tulevikus jätkata.
3. Sotsiaalkaitsekomitee 2011. aasta ülevaade kriisi sotsiaalsete tagajärgede kohta toob esile tugeva mõju, mis väljendub miinimumsissetuleku, sotsiaalabi ja eluasemetoetuse saajate arvu suurenemises. Sotsiaalkindlustussüsteemid on pika majanduskriisi tõttu üha suurema surve all. Nende võimet pehendada kriisi ebavõrdset mõju ja vähendada ebavõrdsust tuleks täielikult ära kasutada. Nende roll kõige haavatavamate kaitsmisel on endiselt kriitilise tähtsusega ja peab olema ELi praeguste prioriteetide esiotsas.
4. Seega on väga tähtis töötada välja tõhus poliitika, mis võimaldaks meie sotsiaalkaitse-süsteemidel jätkata kaitse pakkumist ja inimeste tööalase konkurentsivõime suurendamist. See on kriitilise tähtsusega mitte ainult sotsiaalse õigluse seisukohast, vaid ka sellepärast, et pikas perspektiivis peavad kõik Euroopa kodanikud täitma sotsiaalse ja majandusliku arengu juures oma osa, et toetada ja rahastada vananeva ühiskonna vajadusi.
5. Sotsiaalkaitse- ja pensionikavade reformimine ning kohandamine demograafiliste muutustega peaks jätkuma, et säilitada kavade jätkusuutlikkus ja piisavus pikas perspektiivis. Kvaliteetsete töökohtade loomise stimuleerimine peaks olema üks prioriteetidest. Töö peaks olema alati tasuv. Pensionite piisavus on põhjaneva tähtsusega pensionieast vanemate inimeste elatustaseme säilitamisel.

6. Tuleb teha kõik võimalik, et täita Euroopa Ülemkogu 2010. aasta juunis antud lubadus vähendada vaesust ja sotsiaalset tõrjutust. Seetõttu kutsub sotsiaalkaitsekomitee üles pöörama suuremat tähelepanu konsolideerimismeetmete kvaliteedile – need peavad vastama kõigi põlvkondade sotsiaalsetele vajadustele ja tagama sotsiaalkaitseüsteemide võime pidada vastu majanduse tagasilöökidele.

II. Arvamus

Kolm aastat tagasi põhjustas ülemaailmne finants- ja majanduskriis kõige tõsisema majanduslanguse, millega EL silmitsi on olnud. Euroopa Liidus elas 2009. aastal vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus umbes 114 miljonit inimest (23% ELi rahvastikust)¹. Majanduse ja tööhõive kasv on madal. Pikaajaline töötus tõuseb. Meetmed eelarvepositsioonide konsolideerimiseks ja puudujäägi vähendamiseks võeti majanduse aeglase elavnemise ja vähenevate tulude tingimustes².

---

¹ Määratlus vastab selliste inimeste arvule, kes on vaesuse ohus ja/või elavad raskes materiaalses puuduses ja/või väga väikese tööhõivega leibkondades. Isikuid loetakse ainult ühe korra, kui nad kuuluvad rohkem kui ühte neist kategooriatest. **Vaesuse ohus** olevad inimesed on need inimesed, kelle leibkonna ekvivalentne kasutada jääv sissetulek on allpool vaesusriski piiri, mis on seatud igas riigis 60 %-le riigi keskmisest mediaanekvivalentsissetulekust (pärast sotsiaalsiirdeid). Materiaalne puudus hõlmab majandusliku surve ja kestvuskaupadega seotud näitajaid. **Raskes materiaalses puuduses** elavate inimeste elutingimusi piirab raskelt vahendite puudumine; neil on vähemalt neli järgmisest üheksast probleemist: nad ei ole võimelised i) maksma üüri või kommunaalmakseid, ii) kütma piisavalt kodu, iii) saama hakkama ootamatute kulutustega, iv) sööma üle päeva liha, kala või samaväärseid valgurikkaid toite, v) veetma nädala pikkust puhkust kodust eemal, vi) omama autot, vii) omama pesumasinat, viii) omama värviteleviisorit ja/või ix) kasutama telefoni. **Väga väikese tööhõivega leibkondades elavad inimesed** on 0–59aastased inimesed, kes elavad leibkondades, kus töörealised (18–59aastased) täiskasvanud töötasid eelmise aasta vältel vähem kui 20 % võimalikust tööajast.

² http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2011_autumn_forecast_en.htm

Tunnistades täiel määral eelarve konsolideerimise vajadust, rõhutab sotsiaalkaitsekomitee vajadust jälgida kriisi sotsiaalseid tagajärgi ning leida uusi võimalusi usalduse suurendamiseks Euroopa 2020. aasta strateegia sotsiaalmõõtmel vastu³. Kõnealune ülesanne muutub üha olulisemaks, kuna viimased tarbijate usalduse näitajad ja Eurobaromeetri uuringud näitavad, et Euroopa Liidu kodanikud on 2011. aastal palju enam mures tulevaste sissetulekute pärast kui 2008. aastal⁴.

Tulu ja elutingimusi käsitleva ELi statistika (EU-SILC, olemas ainult 24 liikmesriigi kohta) 2010. aasta andmed kinnitavad täiendavalt neid suundumusi ja annavad kasuliku ülevaate kriisi mõjust. Tuleb rõhutada, et need andmed põhinevad leibkondade 2009. aasta sissetulekuandmetel ja kuupõhisel tööhõiveolukorral, mistõttu ei kajastu kriisi hiljutine süvenemine veel täielikult andmetes.

1. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega seotud suundumused

2010. aasta juunis toimunud Euroopa Ülemkogu määratluse kohaselt vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses elava elanikkonna osakaalu muutumine näitab võrreldes 2009. aastaga üldiselt stabiilset olukorda. Selle näitaja komponentide sügavam analüüs näitab aga, et kuigi vaesusriski tingimustes elavate inimeste osakaal on üldiselt stabiilne, on selle põhjus suure osas leibkondade mediaansissetuleku languses, mitte sissetuleku ja elutingimuste stabiliseerumises. Sotsiaalkaitsekomitee kinnitab seda täiendavalt, pöörates tähelepanu väga väikese tööhõivega leibkondades või raske materiaalse puuduse tingimustes elavate inimeste suurenevale osakaalule mitmetes riikides. Sotsiaalkaitsekomitee eelseisvas üksikasjalikus aruandes kriisiga seotud arengute kohta liikmesriikides sisaldub uus ja asjakohane teave.

---

³ Seda silmas pidades korraldas eesistujariik Poola koos Euroopa Komisjoniga konverentsi teemal „Uuenduslikud vastused kriisi sotsiaalsele mõjule” (27. september 2011, Wrocław).

⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicatros/

- **Vaesusriski määrad püsivad stabiilse tasemel, kuid leibkondade mediaansissetulek väheneb**

Vaesusriski näitaja (AROP) ei ole 2009. ja 2010. aasta küsitluste vahel oluliselt muutunud⁵. Vaid kahes liikmeriigis 24st⁶, mille kohta on olemas andmed, on vaesusriski näitaja oluliselt tõusnud. Vastupidiselt sellele on nelja liikmesriigi näitajad langenud ja 18 riigi vaesusriski näitaja jäänud stabiilseks. Majanduskriisi tingimustes tuleb seda näitajat ettevaatlikult tõlgendada, see on sissetulekupõhine suhtelise vaesuse näitaja, mida mõjutab sissetuleku üldine tase ja selle jaotumine elanikkonna hulgas. See sõltub suuresti vaesuspiiri tasemest. 2009. ja 2010. aasta vahel on mediaansissetulek langenud kõigis liikmesriikides peale kuue, mis on langetanud vaesuspiiri. Kuna majanduskriis tabab esimesena töötavat elanikkonda, on sellel kaks otsest mõju: tõusev töötus ja langevad palgad. Selle tulemusel nihkub mediaansissetulek allapoole. Samal ajal jäävad sotsiaaltoetused stabiilseks, tõstes seeläbi toetuse saajate suhtelist positsiooni. Inimesed, kelle sissetulek oli 2009. aastal veidi allpool vaesusriski piiri, võivad hoolimata sellest, et nende sissetulek ei suurenenud, sattuda 2010. aastal sellest piirist kõrgemale vaid seetõttu, et mediaansissetulek langes ja koos sellega langes ka vaesusriski piir. On oluline teostada põhjalik analüüs, et anda parem hinnang sellele, mismoodi mõjutab kriis vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse taseme ja sügavuse muutumist.

---

⁵ Viimased tulemused tähendavad tulu ja elutingimusi käsitleva ELi statistika 2010. aasta tulemusi, milles viidatakse 2009. aasta sissetuleku ja tööturuga seotud olukorrale ning 2010. aasta materiaalse puudusega seotud olukorrale.

⁶ Tulu ja elutingimusi käsitleva statistika määrase kohaselt peaks statistika kõigi 27 ELi liikmesriigi kohta olema kättesaadav 31.12.2011.

- **Raske materiaalne puudus on endiselt probleem**

Nendes 24 riigis, mille kohta on olemas 2010. aasta andmed, suurenes selliste inimeste osakaal, kelle elatustase on halvenenud (mõõdetuna suure materiaalse puuduse näitaja abil), 2010. aastal LVs tervelt 5,5 protsendipunkti võrra, LTs 4,4 protsendipunkti võrra, HUs 1,3 protsendipunkti võrra ning see on stabiilne järgmistes riikides: AT, BE, CZ, DK, EE, EL, FI, DE, ES, FR, IT, LU, NL, MT, PL, PT, SI, SK, ja SE. BGs ja ROs registreeriti 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga raske materiaalse puuduse vähenemine.

- **Väga madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste osakaal tõuseb**

Sotsiaalkaitsekomitee poolt 2011. aasta viimases kvartalis liikmesriikides läbi viidud uuringus leiti, et paljude liikmesriikide jaoks on vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega võitlemine tugevalt seotud tõrjutusega tööturul. Madala tööhõive näitaja on tõusmas kümnes liikmesriigis, mille kohta on olemas 2010. aasta andmed. Võttes arvesse suurenevat töötust on madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste osakaal tõusnud enim LVs (5,5 protsendipunkti võrra), sellele järgneb EE (3,3), ES (2,8), LT (2,3), SK (2,3), DK (1,8), PT (1,7), FR (1,5), IT (1,4) ja SI (1,3).

- **Töötajate vaesus mõjutab olulist osa ELi töötavast elanikkonnast**

Töötajate vaesuse määr oli ELis 2010. aastal 8,5 %. 2010. aasta andmed näitavad, et see on paljudes riikides endiselt probleemiks, kusjuures määrad püsivad 5 %-st kõrgemal järgmistes riikides: BG, DE, DK, HU, EE, EL, ES, FR, IT, LV, LT, LU, NL, MT, PL, PT, SI, SE, SK ja RO. Töötavate inimeste vaesuse taset mõjutavad sellised muutujad nagu palgatase, töötundide arv, leibkonna koosseis, lepingulised tingimused ja leibkonnas elavad lapsed.

- **Laste vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on kasvav probleem**

Juba on märke sellest, et vaesuses või sotsiaalses tõrjutuses elavate laste osakaal on hakanud 2010. aastal mitmes riigis (mille kohta on olemas andmed) kasvama. See osakaal tõusis 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga rohkem kui 1 protsendipunkti võrra mitmes liikmesriigis (AT, BE, CZ, DK, DE, FR, ES, LV, LT, HU ja SK). Teiselt poolt on mõnes liikmesriigis (BG, EL, LU, MT, RO) tehtud edusamme vaesusriskis olevate või sotsiaalselt tõrjutud laste osakaalu vähendamisel.

- **Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mõju kriisis tundub olevat väiksem 65-aastastele ja vanematele inimestele**

Vaesust käsitlev statistika näitab 65-aastaste ja vanemate inimeste elanikkonnarühma seas teistsuguseid tendentse. Vaesusest või sotsiaalsest tõrjutusest ohustatud 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal on vähenenud kõigis 24 liikmesriigis, mille kohta on olemas 2010. aasta andmed. Sarnaselt väheneb 65-aastaste ja vanemate inimeste vaesusriski määr mitmetes liikmesriikides (BG, BE, EE, ES, DK, FI, LV, LT, MT, NL, IT, SE, SK, RO). Rasket materiaalist puudust kannatavate 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal oli enamikes liikmesriikides 2010. aastal stabiilne (AT, BE, DE, DK, EE, ES, EL, FR, LU, NL, HU, MT, IT, SI, FI, PO, PT, SE, SK). Kolmes liikmesriigis, kus vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse üldine risk väheneb, on materiaalist puudust kannatavate 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal tõusmas (EE, LV ja LT).

2. Ebavõrdsuse suurenemine ELis

Eurobaromeetri uuringud näitavad, et kodanikud tajuvad ebavõrdsuse suurenemist. Kriisi mõju ebavõrdsusele tuleb alles tõendada, kuid kriisieelsetele andmetele tuginev OECD analüüs⁷ näitas, et sissetulekute ebavõrdsus suurenes peaaegu kõigis OECD riikides 2000. aastate lõpuni, sealhulgas sellistes riikides, kus ebavõrdsus on olnud väike, näiteks Taanis, Rootsis ja Saksamaal (kõnealust suurenemist mõõdetakse Gini koefitsiendi aastase muutusena protsentides, 1980. aastate keskpaigast 2000. aastate lõpuni). Aruande kohaselt suudeti praeguse maksu- ja hüvitispoliitikaga tööeliste täiskasvanute ebavõrdsust vähendada kõigest umbes neljandiku võrra, 1990. aastatel aga piisas selle korrigeerimisvõimest turu sissetulekute ebavõrdsuse vähendamiseks umbes 50% võrra. Samuti rõhutatakse aruandes haridus-, tervise- ja eluasemepoliitika tähtsust, millel on oluliselt suurem ümberjaotav mõju kui maksudel ja siiretel.

Kui majanduskasv aeglustub, tunnetavad üldist tulude vähenemist kõigepealt madala sissetulekuga leibkonnad, töötuks jäänud inimesed ja noored. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 2011. aasta aruandes tõendati, et majanduslangusest ei ole võimalik edukalt taastuda, ilma et sotsiaalset ebavõrdsust käsitletakс hästi kavandatud poliitikaga⁸. Kuna kulude vähendamiseks võetavad meetmed piiravad sotsiaalkaitse süsteemide rolli ümberjaotamisel, võivad mõned sotsiaalsed rühmad tunda erinevat liiki puudust. Sellises kontekstis tugevdaks väiksem ebavõrdsus ning parem juurdepääs teenustele ja hooldusteenustele sotsiaalset ühtekuuluvust ja tagaks sotsiaalse stabiilsuse.

3. Sotsiaalsetele vajadustele vastavad konsolideerimismeetmed

Kriisi tulemusel seisavad sotsiaalkaitse süsteemid silmitsi kasvavate kulutuste ja vähenevate tuludega. Need süsteemid on alates 2008. aastast mänginud olulist rolli automaatsete stabilisaatoritena. Jätkuvad majandusraskused ja tööhõive halvad väljavaated võivad aga nõuda sotsiaalkaitse kohandamist, mille tulemusel võib suurem arv inimesi sattuda majanduslikult ebakindlasse olukorda.

---

⁷ OECD (2011): *Society at a glance: social indicators*, Pariis.

⁸ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (2011), *World of Work Report 2011, Making markets work for jobs*, Genf.

Paljud liikmesriigid on teatanud, et surve nende sotsiaalabikavadele on suurenenud, kuna inimesed on pärast pikaajalist töötaolekut kaotanud õiguse saada töötushüvitisi tavapäraest töötutele mõeldud sotsiaalkaitsekavadest. Sotsiaalkaitsekomitee 2011. aasta ülevaatest nähtub, et enam kui pooled liikmesriigid on teatanud, et vaadeldava aasta jooksul suurenes sotsiaalabi saajate arv. Suurenemise määr varieerub oluliselt. Kuna samal ajal on enamikus liikmesriikides registreeritud töötushüvitise saajate vähenemine, nähtub vastustest, et toimub nihe sotsiaalabikavade suunas. See suundumus koos töötuse kasvuga mõjutab olulisel määral töötajate tööoskuste säilimist. Kui tööoskused nõrgenevad, langeb majanduskasvu taastumise korral töötajate potentsiaal, kuna püsivalt suure töötuse tulemuseks võib olla tööoskuste alatine kaotus.

Praeguses kontekstis on inimeste tööturult tõrjutuse ja vaesuse ärahoidmiseks vaja kombineerida tööturu-, maksu- ja sotsiaalkaitsepoliitikat:

- Lühiajaliste prioriteetide puhul tuleb arvesse võtta praeguste meetmete pikaajalisi tagajärgi. Äärmiselt oluline on jätkata peretoetuste maksmist, ühitada pere- ja tööelu, võidelda laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ning toetada noori tööturule sisenemisel. Kuna on vähem tõenäoline, et vaesuses ja sotsiaalselt tõrjutuna üles kasvanud lapsed rakendavad täiskasvanuna oma täielikku potentsiaali, on äärmiselt tähtis vältida vaesuse edasikandumist ühelt põlvkonnalt teisele. Praeguseid ja tulevasti demograafilisi muutusi silmas pidades on see veelgi pakilisem ülesanne.
- Sellised meetmed nagu töötamisega kaasnevate hüvitiste laialdasem kasutamine ja piisavate sissetulekutoetuste võimaldamine (palgatoetused, maksusoodustused väga madalalpalgalistele), mida kasutatakse aktiivsete kaasamisstrateegiate osana, vähendaksid ebavõrdsust, aitaksid tasakaalustada nõudlust ja julgustaksid inimesi tööle asuma.

- Liikmesriigid võiksid suureneva majandusliku ebakindlusega võitlemise meetmetena vajadusel kasutada võimalust säilitada või kohandada erinevaid skeeme inimeste kaitsmiseks töötuse ja sissetuleku vähenemise eest. Sellel on ka majanduslik põhjus – nagu Rahvusvaheline Valuutafond hiljuti toonitas, võivad täiendavad konsolideerimismeetmed „*selliste inimeste kasutatava sissetuleku arvelt, kellel on kaldumus rohkem tarbida*”, kasvu aeglustada⁹. Samas tuleb kõrvaldada töötamist takistavad tegurid.
- Eelarve konsolideerimine avaldab survet sotsiaalkaitseüsteemide rahastamisele üldiselt ja kulutuste tasuvuse suurendamisele. Reformide kavandamisel võivad liikmesriikide jaoks muu hulgas kasulikuks osutada sotsiaalne innovatsioon ja uued lähenemisviisid, mis on ühendatud üksteise kogemustest õppimisega. Sotsiaalkaitsekomitee toonitab sellega seoses, kui oluline on kasutada täiel määral ära sotsiaalvaldkonna avatud koordinatsiooni meetodit, nagu soovitati nõukogu (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) 2011. aasta juuni istungil.
- Pensionidel on piisava sissetuleku tagajana keskne roll eakate inimeste elatustaseme säilitamisel ja nende vaesusriski vähendamisel. Tuleb jätkata reformidega, et viia pensionisüsteemid vastavusse riikide demograafilise olukorraga ja et kärpida ennetähtaegselt pensionile jäämise kavasad, tõstes seeläbi tegelikku pensioniiga, eesmärgiga tagada kavade pikaajaline piisavus ja jätkusuutlikkus.
- Suur vajadus kriisi tegelikku mõju kajastava õigeaegse teabe järele, mis võimaldab analüüsida eurooplaste sissetulekute ja elutingimuste arengut, nõuab täiendavate jõupingutuste tegemist andmete kogumisel ja esitamisel. Sotsiaalvaldkonna avatud koordinatsiooni meetodil on selles väga oluline osa.

---

⁹ IMF (2011): *World Economic Outlook Report 2011, Global prospects and policies*, Washington.

- Tõenäoliselt tõuseb enne kriisi registreeritud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse tase, kui sotsiaalkaitse antav abi ei jõua enam nendeni, kes seda kõige rohkem vajavad, ning kui ei rakendata aktiivse kaasamise strateegiaid ega jälgita nende elluviimist. Kriisi sotsiaalse mõjuga tuleb tegeleda ühiselt kogu Euroopas ning sotsiaalvaldkonna avatud koordineerimise meetodi vahendil annavad ainulaadse võimaluse kogemuste jagamiseks, nendest õppimiseks ja tegutsemiseks. Sotsiaalkaitsekomitee rõhutab, et Euroopa Ülemkogu võetud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise kohustuse täitmiseks tuleb teha kõik, mis võimalik. Seetõttu kutsus sotsiaalkaitsekomitee üles pöörama suuremat tähelepanu konsolideerimismeetmete kvaliteedile – need peavad vastama sotsiaalsetele vajadustele ja tagama sotsiaalkaitse süsteemide võime pidada küllaldaselt hästi vastu majanduse tagasilöökidele.